

UZASADNIENIE DO PROJEKTU USTAWY O JEDNOLITEJ CENIE KSIĄŻKI

Ustawa o jednolitej cenie książki ma za przedmiot regulację rynku wydawniczego i dystrybucji książek w Polsce – celem ustawy jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego regulacji siostrzanej do funkcjonujących w innych Państwach Europy, a umożliwiających wydawcy i importerowi książek ustalenie, na określony ustawą czas, jednolitej ceny książek, obowiązującej wszystkich sprzedawców końcowych – księgarzy, księgarnie sieciowe, sklepy wielobranżowe, kioski itp.

Doświadczenia innych krajów pokazują, że jednolita cena książek w perspektywie doprowadziła do poszerzenia oferty wydawniczej o książki ambitne, które jako wolnorotujące były mniej opłacalne – z chwilą, kiedy księgarnie nie musiały już angażować znacznych środków w prowadzenie „wojen cenowych” z dyskontami i sklepami wielkopowierzchniowymi i rezygnować z istotnej części swoich marż, możliwe stało się przeznaczenie części tych środków na utrzymanie szerokiej oferty wydawniczej.

Przedmiotem ustawy są prawa i obowiązki wydawców, importerów i sprzedawców końcowych, związane z jednolitą ceną książek oraz określenie zasad jej ustalania. Ustawa nakłada na wydawców i importerów obowiązek ustalenia jednolitej ceny danej książki przed wprowadzeniem jej do obrotu, przy czym cena ta musi następnie być stosowana przez wszystkie podmioty prowadzące sprzedaż książki nabywcy końcowemu (ustawodawca posługuje się tym pojęciem, świadomie nie odwołując się do pojęcia konsumenta), tj. podmiotowi kupującemu książkę w celu innym niż jej dalsza odsprzedaż, w szczególności w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Jednolita cena obejmuje wszelkie dodatki sprzedawane wraz z książką, takie jak zdjęcia, taśmy magnetyczne czy inne nośniki utworów muzycznych i audiowizualnych.

Przepisów ustawy o jednolitej cenie książki nie stosuje się co do zasady do sprzedaży książek w ramach ponadgranicznego handlu elektronicznego. Ustawa znajdzie jednak zastosowanie w tym zakresie, jeżeli zamówiona przez Internet książka będzie odbierana przez nabywcę końcowego we wskazanym przez sprzedawcę końcowego stacjonarnym punkcie odbioru na terenie Polski lub też gdy wysyłka do nabywcy końcowego będzie następowała z terytorium Polski. Ostatnia z wymienionych okoliczności odnosi się do sytuacji, gdy książka, choć zamawiana od podmiotu zagranicznego, jest w rzeczywistości magazynowana przez ten podmiot na terytorium Polski i z tego miejsca wysyłana jest do nabywcy końcowego.

Definiując książkę powołano się w ustawie na zakres wskazany w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (pod numerem 58.11.1 oraz 58.11.2). Celem odniesienia do wskazanej regulacji było odejście od próby zdefiniowania książki poprzez odniesienie do systemu ISBN, który choć powszechny, to nie stanowi bezwzględnej regulacji prawnej. Inną propozycją było odniesienie się do definicji zawartej w ustawie o VAT, która jednak jest dość szcątkowa. Ustalona cena powinna być podana do publicznej wiadomości, przy czym jako obowiązkowe wskazano przekazanie informacji o niej do Biblioteki Narodowej, a do wyboru wydawcy/importera pozostawiono podanie jej dodatkowo do informacji

publicznej poprzez nadrukowanie na samej książce lub zamieszczenie w internetowym katalogu wydawcy.

Jednolita cena książki powinna zostać podana do wiadomości publicznej. Obowiązek ten obciąża wydawcę i importera. Ustawodawca wymaga od tych podmiotów bezwzględnie przekazania informacji o ustalonej jednolitej cenie do Biblioteki Narodowej. Dodatkowo, jednolita cena oraz informacja o roku i miesiącu wprowadzenia książki do obrotu powinny zostać trwale umieszczone na książce lub zamieszczone w internetowym katalogu wydawcy.

Ustawa przewiduje wyjątki od obowiązków nałożonych na podmioty operujące w ramach rynku książki, które mają na celu dostosowanie jej do potrzeb rynku, rozumianego nie tylko jako rynek dla wydawców / importerów / dystrybutorów, ale także jako rynek dla czytelników.

Wydawca i importer są zwolnieni z obowiązku **ustalenia** jednolitej ceny pewnych rodzajów książek, co uzasadnione jest ich specyfiką, wyróżniającą je spośród pozostałych publikacji książkowych. Do grupy tych książek należą książki w wydaniach bibliofilskich, charakteryzujących się wysoką jakością wydania, mających przeznaczenie kolekcjonerskie i wydanych w numerowanym nakładzie, nieprzekraczającym 500 egzemplarzy, książek artystycznych, których wydanie wymagało wykorzystania metod rękodzielniczych, książek wydanych na zamówienie, w łącznym nakładzie nieprzekraczającym 150 egzemplarzy, książek wydanych przez zagranicznego wydawcę w języku innym niż polski i importowanych na terytorium kraju. Dodatkowym uzasadnieniem dla zastosowania wyłączenia obowiązku ustalenia jednolitej ceny na książki wydane przez zagranicznego wydawcę w języku innym niż polski i importowane na terytorium kraju jest fakt, iż na zmianę kosztów ponoszonych przez importera wpływają czynniki całkowicie lub częściowo od niego niezależne – takie jak zmiany kursów walut, zmiany cen wydawcy zagranicznego, zmiany kosztów transportu.

Obowiązek sprzedaży książki po już ustalonej jednolitej cenie nie dotyczy sprzedaży wysyłkowej z terytorium kraju za granicę, a także nie ma zastosowania do jej sprzedaży wymienionym w ustawie podmiotom – wydawcy tej książki, jej importerowi, przedsiębiorcom wykonującym działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji książek, pracownikom wymienionych podmiotów oraz autorowi książki – pod warunkiem zakupu książki na własny użytek.

Ponadto, wzorem regulacji europejskich, zaproponowano możliwość odstępstwa od ustalonej ceny jednolitej na poziomie 5% - tylko jako obniżki ceny. Odrębnie uregulowano dopuszczalne rabaty dla bibliotek, instytucji kultury i placówek oświatowych, które mogą osiągnąć poziom 25%.

Dodatkowo, dopuszczono stosowanie 15% upustów od ustalonej ceny jednolitej dla nabywców końcowych dokonujących zakupu książek na targach książki. To uregulowanie koresponduje z dotychczasową praktyką sprzedaży i swoistą „tradycją” targów książki.

Regulacją ustawy objęto także podręczniki, co jest uzasadnione ich szczególną pozycją w ramach funkcjonowania księgarski w Polsce – generuje znaczne zyski. Ustawa dopuszcza udzielenie przez sprzedawcę końcowego 15% rabatu na podręczniki w sytuacji, gdy są one kupowane przez stowarzyszenie rodziców uczniów danej szkoły korzystających z danego podręcznika, którego cele statutowe przewidują podejmowanie działań w tym zakresie.

W razie sprzedaży książek używanych, wybrakowanych, wadliwych lub uszkodzonych, sprzedawca końcowy, pod warunkiem poinformowania nabywcy końcowego o wadach danego egzemplarza, może zastosować cenę inną niż jednolita cena.

Aby zapewnić szeroką dostępność książek, ustawodawca nakłada na sprzedawców końcowych, których główna działalność polega na sprzedaży książek, obowiązek zamówienia na żądanie nabywcy końcowego jednego egzemplarza danej książki. Nabywca końcowy ma obowiązek wcześniejszego uregulowania ceny książki, a sprzedawca końcowy może go także obciążyć kosztami związanymi z dostarczeniem książki. Sama usługa zamówienia książki powinna być realizowana nieodpłatnie. Sprzedawca końcowy będzie zwolniony z opisywanego obowiązku w sytuacji, jeżeli książka jest niedostępna u jej wydawcy lub importera.

Okres obowiązywania jednolitej ceny został zaproponowany na poziomie 12 miesięcy. Jednocześnie, po upływie 6 miesięcy od końca miesiąca, w którym wprowadzono książkę do obrotu, dopuszczono wycofanie przez wydawcę i importera wycofanie z rynku całego nakładu książki i ustalenia nowej jednolitej ceny na okres pozostały do upływu 12 miesięcy obowiązywania ceny jednolitej. Ponadto, w przypadku podwyższenia stawki podatku od towarów i usług na książki w okresie obowiązywania ustalonej jednolitej ceny, wydawca i importer będą uprawnieni do jej zmiany poprzez uwzględnienie tej podwyżki.

W celu uniemożliwienia obejścia ustawy, Ustawodawca wprowadził regulację stanowiącą, że w przypadku importu na terytorium kraju książki wydanej w Polsce, a następnie objętej eksportem, cena sprzedaży nie może, w okresie obowiązywania jednolitej ceny, być niższa niż cena ustalona przez wydawcę. Powyższe nie stosuje się do sytuacji importowania książek z państw należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, chyba że obiektywne czynniki, a w szczególności brak rzeczywistej sprzedaży w tym państwie, pozwalają stwierdzić, że działanie to miało na celu obejście przepisów ustawy.

Ustawa wprowadza karalność naruszenia przepisów w zakresie ustalenia i stosowania ceny jednolitej książek wprowadzonych do obrotu ustalając, iż stanowi to wykroczenie, którego sprawca podlega karze grzywny. Jednocześnie, w art. 16 projektu ustawy wskazano, iż sprzedaż książek po cenach innych niż dozwolone przepisami ustawy oraz reklama z naruszeniem art. 13 ustawy stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

W ustawie przewidziano 6-miesięczny termin *vacatio legis*, co wydaje się uzasadnione ze względu na dość znaczące zmiany wprowadzane ustawą, których wprowadzenie będzie wymagało od wydawców, importerów oraz sprzedawców końcowych dokonania określonych zmian w dotychczasowym funkcjonowaniu. Wskazano także, że regulacją nie zostaną objęte książki wprowadzone na rynek przed wejściem w życie ustawy, co podyktowane jest chęcią uniknięcia zamętu, który regulacja przeciwna mogłaby wywołać na rynku, nakładając na wydawców/importerów/sprzedawców końcowych bardzo duże obciążenia.